

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de Hotărîre de Guvern cu privire la aprobarea Proiectului de lege pentru modificarea Legii nr.107/2016 cu privire la energia electrică

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului.

Proiectul de Hotărîre de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr.107/2016 cu privire la energia electrică este elaborat de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite.

2.1. Creșterea siguranței în aprovizionarea cu energie electrică

Criza în aprovizionarea cu gaze naturale din luna octombrie 2021 a evidențiat riscurile privind securitatea energetică a Republicii Moldova în condițiile unei dependențe majore de importurile de produse energetice. Această criza a afectat nu numai piața gazelor naturale, ci și piața de energie electrică, piață pe care producătorul MGRES este în prezent principalul furnizor de energie. În condițiile în care MGRES și-a redus producția pe perioada crizei, fiind un producător ce utilizează în principal gazele naturale, din Ucraina a fost preluată fără contract o cantitate de 32,4 GWh energie electrică numai în luna octombrie 2021, pentru asigurarea consumului național de energie electrică.

Situația creată evidențiază necesitatea de a avea, conform Legii, cel puțin doi câștigători în cadrul licitațiilor organizate pentru achiziția de energie electrică de către furnizorii de serviciu universal și furnizorii de ultimă opțiune, respectiv acei furnizori care revând la prețuri reglementate, consumatorilor finali, energia electrică achiziționată.

Cum regulile generale ale licitațiilor conduc la desemnarea unui singur câștigător, pentru creșterea siguranței în aprovizionarea cu energie electrică s-au impus prin modificarea de la punctele 3 și 4 din prezentul proiect o serie de elemente procedurale care să creeze un echilibru între obținerea celor mai mici costuri și obținerea unui mai mare grad de siguranță în aprovizionarea cu energie electrică. Astfel:

- La art. 68 alin.(8), criteriul unic de "preț minim" a fost înlocuit cu un cumul de obiective urmărite prin licitație, inclusiv obiective de siguranță în aprovizionare, creând astfel posibilitatea stabilirii de câștigători multipli la licitațiile pentru achiziționarea de energie;
- La art. 68 alin.(8¹), sunt date elemente procedurale în competența Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (Agenția). Aceasta va elabora o

Instrucțiune care va stabili rapoarte cantitative de achiziționat de la primii doi ofertanți semnificativi, în funcție de diferența procentuală dintre prețurile oferite de aceștia (de exemplu: dacă diferența dintre primii doi ofertanți este de sub 5 %, se vor contracta de la aceștia cantități în proporția 70% - 30%, dacă diferența dintre prețurile oferite este de 5 % – 15 % proporțiile de contractare vor fi 80% - 20 %, iar dacă diferența este mai mare de 30% se va stabili un singur câștigător).

Efectuarea acestor modificări are un grad de urgență astfel, încât să poată fi aplicate începând cu licitațiile pentru achiziția energiei electrice ce se vor desfășura în primele luni ale anului 2022, contractele existente expirând pe 31 martie 2022.

2.2. Necesitatea asigurării unui mecanism de echilibrare și de plată a dezechilibrelor pe piața angro a energiei electrice

Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică a aprobat prin Hotărârea nr.283/07.08.2020 Regulile pieței de energie electrică. Acestea prevăd contractarea distinctă de servicii de echilibrare de către Î.S. “Moldelectrica” (operator de transport) precum și responsabilitatea participanților la piață (denumite părți responsabile cu echilibrarea) față de Î.S. “Moldelectrica” pentru dezechilibrele create.

Prevederile nu au putut fi aplicate datorită cerinței din Legea nr.107/2016 cu privire la energia electrică, ce prevede la art.84 (6) „La semnarea contractului de echilibrare, partea responsabilă de echilibrare sau responsabilul grupului de echilibrare este obligat să depună garanție financiară care nu va fi mai mică decât consumul estimativ lunar al părții responsabile de echilibrare sau al grupului de echilibrare”. Această cerință este dificil de îndeplinit, implicând practic o dublare a resurselor financiare necesare derulării activităților curente ale participanților la piață și nici nu aduce o plus-valoare semnificativă regulilor pieței.

Soluția propusă constă în modificarea prevederii din Legea nr.107/2016 art. 84 (6) privind garanția financiară în sensul stabilirii acestora la un nivel rezonabil, pe baza unei proceduri transparente elaborate de Î.S.”Moldelectrica” și aprobate de Agenție.

Urgența promovării acestor modificări rezultă din două aspecte după cum urmează:

- Aplicarea Regulilor pieței de energie electrică a fost amânată pentru 1 ianuarie 2022 și este posibilă o nouă amânare datorită câtorva impedimente dintre care în legislația primară este cerința menționată privind constituirea de garanții la un nivel nejustificat de mare;
- Pentru a facilita participarea ofertanților din Ucraina la licitații de energie electrică din anul 2022 în scopul diversificării surselor de energie este necesară

soluționarea tuturor problemelor legate de contractarea distinctă de servicii de echilibrare de către Î.S. “Moldelectrica” și responsabilitatea participanților la piață față de Î.S. “Moldelectrica” pentru dezechilibrele create.

2.3. Separarea de proprietate a operatorului de transport energie electrică (unbundling)

Obligația de separare de proprietate a operatorilor de transport energie electrică și de gaze naturale față de activitățile de producere și de furnizare este o cerință a Pachetului Energetic III al Uniunii europene, respectiv a Directivelor 2009/72/EC și 2009/73/EC. Pe partea de energie electrică, cerința a fost transpusă în Legea cu privire la energia electrică nr.107/2016: Articolul 26. Separarea operatorului sistemului de transport; Articolul 27. Desemnarea și certificarea operatorului sistemului de transport; Articolul 28. Monitorizarea principiilor separării operatorului sistemului de transport; Articolul 29. Certificarea în raport cu țările terțe. Transpunerea s-a realizat însă selectiv, din cele trei modele de separare prevăzute de UE fiind preluat în legislația națională doar unul, separarea de proprietate (ownership unbundling), care s-a dovedit a fi inaplicabil.

Drept urmare, datorită nerealizării obligației de separare în ceea ce privește operatorul de transport al energiei electrice Î.S. “Moldelectrica”, Secretariatul Comunității Energetice a emis o scrisoare de punere în întârziere și deschidere a procedurii de infringement pe data de 31 mai 2021. Reamintim că Republica Moldova este parte semnatară a Tratatului de instituire a Comunității Energetice și are obligația legală de realizare a acestei separări, termenul inițial stabilit expirând la 1 iunie 2016.

În vederea îndeplinirii obligației de separare a Î.S. “Moldelectrica” în condițiile menținerii activelor de transport în domeniul public al Statului, este necesară completarea Legii nr.107/2016 cu singurul model aplicabil în acest sens și anume Operatorul de Sistem Independent – ISO (Independent System Operator). Drept urmare, proiectul de lege se completează cu un model nou de separare. Astfel, conform cerinței de separare, bunurile din domeniul public al statului urmează a fi transmise în folosință către ISO Moldelectrica. Cum inventarierea bunurilor din domeniul public al statului se va finaliza la data de 31 decembrie 2022, este propus în Articolul 27¹ (8) o soluție de utilizare a datelor contabile existente privind evidența bunurilor. Fără un astfel de contract nu poate fi realizată certificarea Î.S. “Moldelectrica” coform modelului de separare ISO, Republica Moldova riscând a fi pasibilă de aplicarea unor noi sancțiuni.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul are ca obiectiv armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, prin preluarea modelului Operator de Sistem Independent –

ISO (Independent System Operator) din Directiva 2009/72/EC din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE, Articolul 13 Operatorii de sistem independenți.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi.

Prezentul proiect prevede introducerea unui mecanism de asigurare a achiziției de energie electrică din cel puțin două surse, ca măsură de creștere a siguranței în aprovizionarea cu energie electrică. Mecanismul este descris la secțiunea 2.1. de mai sus.

De asemenea, prezentul proiect corectează o prevedere excesivă și dificil de aplicat din Legea nr.107/2016 cu privire la energia electrică, art. 84 alin. (6), respectiv, mărirea garanției financiare ce urmează a fi depusă la Î.S.„Moldelectrica” de către părțile responsabile pentru echilibrare. Propunerea este detaliată la secțiunea 2.2. de mai sus și prevede stabilirea de garanții într-un quantum rezonabil sub controlul ANRE.

Subsecvent, menționăm că prezentul proiect prevede transpunerea în legislația națională a Art.13 din Directiva 2009/72/EC. Prin această preluare se creează posibilitatea certificării operatorului de transport al energiei electrice Î.S. „Moldelectrica” în calitate de ISO, singurul model de separare aplicabil în condițiile menținerii activelor de transport energie electrică în domeniul public al statului. Detaliile sunt formulate în secțiunea 2.3. de mai sus.

Este de precizat că, modificările propuse prin prezentul proiect au caracter urgent, fiind argumentat în secțiunea 2.

5. Fundamentarea economico-financiară.

Promovarea proiectului în cauză nu necesită mijloace financiare suplimentare de la bugetul de stat.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare.

Prezentul proiect de lege se încadrează în cadrul normativ în vigoare și nu necesită modificarea altor acte normative.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului.

Proiectul va fi plasat pe pagina web oficială a MIDR și pe platforma particip.gov.md, și va fi consultat cu toate autoritățile interesate, mediul academic, societatea civilă, participanții la piața de energie electrică.

8. Constatările expertizei anticorupție.

Proiectul de hotărîre urmează a fi expertizat de Centrul Național Anticorupție în condițiile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

9. Constatările expertizei juridice.

Proiectul de hotărîre urmează a fi supus expertizei juridice în condițiile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative de către Ministerul Justiției.

10. Constatările altor expertize.

Proiectul nu conține nici un aspect ce vizează reglementarea activității de întreprinzător, nu afectează participanții la piața energiei electrice respectiv, nu este necesară elaborarea Analizei Impactului de Reglementare (AIR).

Secretar General

Lilia DABIJA